

Sotningsverksamheten

Serviceämnden

Karlshamns kommun

Revisionsrapport

2010-11-29

Nils Fredholm

Innehållsförteckning

1	Revisionell bedömning.....	1
2	Bakgrund.....	2
3	Lagstiftning.....	2
4	Organisation och verksamhet.....	3
4.1	Räddningstjänstförbundet Västra Blekinge	3
4.2	Service nämnden i Karlshamns kommun.....	4
5	Ekonomi.....	6
5.1	Övergripande	6
5.2	Taxor	7

1 Revisionell bedömning

Komrev inom PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens sotningsverksamhet. Granskningen ska bedöma om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Vi bedömer enligt följande:

- Servicenämnden behöver utöka uppföljningen av sotningsverksamheten. Även om räddningstjänsten har ett tillsynsansvar har nämnden ett ansvar för att genomföra och följa upp det som arbetsordningen fastställt gällande sotning och brandskyddskontroll. Under de tre senaste åren har nämnden behandlat sotningsverksamheten vid två tillfällen, dels som ett beslut att ta initiativ till en taxeöversyn och dels som ett informationsärende då ny taxa beslutats av räddningstjänstförbundet.
- Brandskyddskontrollerna utförs inte med den regelbundenhet med tidsfrister på 2, 4 eller 8 år som är fastställda. Pågående anställningsprocess av en person med rätt kompetens är viktig att fullfölja. Om den inte kan slutföras behöver nämnden tillse att skorstensfejarmästaren, som idag genomför kontroller, kan avlastas andra arbetsuppgifter med målet att fler objekt kan kontrolleras.
- Taxenivån har medfört betydande årliga överskott. Inberäknat prognos för år 2010 finns fonderade medel på upp mot 1 miljon kronor. Nämnden behöver ta initiativ till en analys av verksamhet och ekonomi med beaktande av de pengar sotningskollektivet "har tillgodo" och sotningens framtida kostnader.
- Den löpande ekonomiska uppföljningen fungerar bra.

Där granskningen behandlar brandskyddskontroll avses eldstäder och de krav som finns på åtgärder från kommunens sida. En annan form av tillsyn, som rapporten inte tar upp, utövas av räddningstjänsten. Vissa fastighetsägare ska ha en skriftlig dokumentation av fastighetens brandskydd i vidare mening (släckutrustning, utrymningsvägar, ansvariga personer etc.) Den ska kunna visas upp för räddningstjänstens tillsynsför rättare.

2 Bakgrund

Granskningens bakgrund är att de förtroendevalda revisorerna konstaterat att sotningsverksamheten under en följd av år visat betydande överskott och att det kan innebära att för höga avgifter tagits ut för de kunder som ingår i detta kollektiv.

I granskningen har vi intervjuat samhällsbyggnadschefen, skorstensfejarmästaren, ekonomen på samhällsbyggnadsförvaltningen och räddningschefen på Räddningstjänstförbundet Västra Blekinge. De har även sakgranskat rapporten. Vi har tagit del av ekonomiska sammanställningar, protokoll och annan dokumentation avseende verksamheten.

3 Lagstiftning

Lagen och förordningen om skydd mot olyckor trädde i kraft den 1 januari 2004. I lagen anges att kommunen i brandförebyggande syfte ansvarar för att sotning och brandskyddskontroll utförs. Tidigare innebar begreppet sotning att rengöring och enklare brandskyddskontroll gjordes samtidigt.

Sotningsverksamheten är numera uppdelad i två separata uppdrag, sotning och brandskyddskontroll. Enligt förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor är det kommunerna som beslutar om hur ofta rengöring ska ske utifrån minimikrav utfärdade av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Likaså finns nivåer på hur ofta brandskyddskontroll, som är en form av tillsyn, ska genomföras.

Lagen ger också kommunen rätt att efter ansökan låta fastighetsägare själva sota eller överlåta åt någon annan än den kommunen anvisar att utföra sotningen på den egna fastigheten.

Behörig att utföra brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor är den som avlagt examen som skorstensfejartekniker enligt 1 § förordningen (2003:477) om utbildning i skydd mot olyckor. Detsamma gäller den som enligt äldre bestämmelser avlagt teknikerexamen för skorstensfejare, genomgått kurs för skorstensfejaringenjör eller har avlagt mästarexamen för skorstensfejare.

Anläggningar som avses i 3 § skall genomgå återkommande kontroll av brandskyddet med längst de intervaller som följer av kontrollfrister, räknat från den dag den senaste kontrollen genomfördes. När nybyggnad eller ändring skett av en anläggning och när bygganmälan gjorts enligt plan- och bygglagen (1987:10) skall tiden för kontrollfristen börja räknas från den dag då anläggningen färdigställdes. När nybyggnad eller ändring skett på detta sätt får tiden fram till den första brandskyddskontrollen förlängas med upp till ett år om det behövs för att den som utför brandskyddskontrollen skall kunna planera sin verksamhet på ett effektivt sätt. Sådana fasta förbränningsanordningar, som är avsedda för eldning uteslutande med gas och inte är anslutna till avgaskanal, skall inte kontrolleras.

År 2009 fick en arbetsgrupp på uppdrag av departementet i uppdrag att genomföra en uppföljning av reformen om skydd mot olyckor. Arbetsgruppen konstaterade i sin rapport bl.a. att nuvarande system för rengöring och brandskyddskontroll i stort fungerat enligt intentionerna. Gruppen har rekommenderat MSB att, när tillräckliga erfarenheter finns, se över fristerna för brandskyddskontroll. Arbetsgruppen har också rekommenderat MSB att fortsätta att genom utbildning och information sprida kunskaper om eldningsteknik, risker och behov av rengöring av eldstäder och rökkanaler.

Regeringen har i år meddelat sin syn (Betänkande 2009/10: FöU9) på bl.a. frågorna om rengöring och brandskyddskontroll:

”Sotning är ett ämne som kan skapa debatt. På området har det kommit nya regler och idag är det möjligt att efter utbildning sköta sotningen i sitt eget hus - ett steg i rätt riktning. Nu har nya regler antagits som gör att en kontroll skall göras, där skorstenen besiktas av behörig besiktningsman både på in- och utsidan. Det kan diskuteras om denna typ av besiktning verkligen är rationell. Enligt personal som utfört besiktningen var det väldigt svårt att upptäcka en skada om den inträffat i höjd med något bjälklag eller liknande där inspektionen genomfördes visuellt. Vid dylika skador kan det även vara svårt att med kamera se det skadade området.

En översyn av regelverket avseende ovan nämnda kontroller bör genomföras. En sådan översyn bör väga kostnader för denna typ av inspektioner mot samhällsnyttan, samt undersöka om provtryckning av skorstenar istället är en lämplig kontrollåtgärd. Då skulle även personal slippa krypa omkring i trånga utrymmen för att kunna genomföra nuvarande typ av inspektion, där kanske inte en skada upptäcks.” Inga förslag finns dock i nuläget om att införa obligatoriska tryckmätningar.

4 Organisation och verksamhet

4.1 Räddningstjänstförbundet Västra Blekinge

Övergripande ansvar för sotningsverksamheten finns hos Räddningstjänstförbundet Västra Blekinge. I ändamålet i förbundsordningen framgår att förbundet kan åta sig uppgifter i nära anslutning till dess lagstadgade verksamheter och att sådana verksamheter ska finansieras genom avgifter och ersättningar från beställaren.

Av förbundets reglemente framgår att direktionen, vad gäller sotningsverksamheten, har till uppgift att:

- tillsätta skorstensfejarmästare
- ansvara för att rengöring (sotning) sker av de anordningar som omfattas av rengöringsplikt
- hantera ansökningar från fastighetsägare som avser att rengöra anordningar i den egna

- fastigheten eller låta någon annan utföra rengöring
- ansvara för att det som ska rengöras även kontrolleras från brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll)
 - fastställa taxa för rengöring och brandskyddskontroll
 - i förekommande fall ge den som utför brandskyddskontroll, utan att vara tjänsteman i kommunen, befogenhet att på direktionens vägnar meddela nödvändiga förelägganden och förbud (brandskyddskontroll)
 - meddela föreskrifter om hur ofta rengöring (sotning) skall ske
 - i förekommande fall besluta om brandskyddskontroll i särskilda fall

Direktionen har under de två senaste åren behandlat sotningsverksamheten i samband med att taxan förändrades 2009.

En arbetsordning för sotning och brandskyddskontroll har tidigare beslutats av förbudet och beskriver räddningstjänstförbundets, Karlshamns kommuns och entreprenörernas samt fastighetsägarnas ansvar.

4.2 Servicenämnden i Karlshamns kommun

Räddningstjänstförbundet har att kontrollera hur verksamheten bedrivs oavsett driftform i de tre kommunerna. I Olofström och Sölvesborg utförs verksamheten genom privata skorstensfejarmästare. Före år 1994 bedrevs den också i Karlshamn i privat regi. I nuläget är det endast ett fåtal kommuner i landet, och ingen i närliggande län, som i likhet med Karlshamns kommun utför verksamheten i kommunal regi.

Servicenämndens reglemente fastställer att den är ansvarigt organ för service åt övriga nämnder vad avser flera områden, varav sotningen är ett. En skillnad vad gäller sotning är att den har ett uppdrag som framförallt riktas till externa kunder. Servicenämnden har under 2008, 2009 och hittills under 2010 behandlat sotningsverksamheten vid två tillfällen. I mars 2008 (§ 40) beslutade nämnden ta initiativ till en utvärdering och översyn av taxorna samt i juni 2009 (§ 107) då information gavs till nämnden att räddningstjänstförbundet beslutat om ny taxa fr.o.m. den 1 juni 2009.

Sotningsenheten utgörs av sju personer: skorstensfejarmästaren, en administratör och fem sotare (i åldrar mellan 32 och 60 år). Samhällsbyggnadsförvaltningen har ett arbetsmiljöarbete som rapporteras till nämnden inom ramen för den interna kontrollen. Sotarnas arbetsmiljö ägnas där uppmärksamhet utifrån deras speciella behov. För närvarande pågår rekrytering av ytterligare en person med behörighet att utföra brandskyddskontroll enligt räddningsverkets föreskrifter. I nuläget har endast skorstensfejarmästaren denna kompetens på enheten och brandskyddskontroller är ett eftersatt område. För ett par år sedan köptes brandskyddskontroller in från Sölvesborgs sotningsdistrikt.

Räddningstjänstförbundet har, som ovan nämnts, rätt att kontrollera hur kommunen utför brandskyddskontrollen. Inga formella synpunkter har meddelats kommunen, men förbundet är medveten om att kontrollfristerna inte hålls. Orsaken till att förbundet inte vidtagit några åtgärder är att det finns generella ifrågasättanden om effekterna av okulära kontroller eller med hjälp av kamera samt att det nu pågår en rekryteringsprocess hos kommunen. Inga bränder har inträffat med anledning av att inte brandskyddskontroll utförts.

Sotningsenheten lämnar en årlig statistik över verksamheten till MSB och räddningstjänstförbundet. I denna finns uppgifter om antalet förbränningsanordningar, kontrollfrister (2,4 eller 8 år), genomförda kontroller under året som gått och planerade kommande år samt uppgifter om objekt med brister och utdelade förelägganden. Inga synpunkter har lämnats till enheten med anledning av inlämnade rapporter.

Uppföljningen avseende brandskyddskontroll år 2009 innehåller bl.a. följande uppgifter (och av oss bearbetade med angivande av procentsiffror):

Kontrollfrist (år)	Objekt att kontrollera		Utförda kontroller 2009		Planerade 2010	
	Totalt antal	Per år	Antal	%	Antal	Utförda
2	5 674	2 873	501	17	2000	400
4	974	244	42	17	700	30
8	4 397	550	180	33	800	100

Kontrollerna kan, då brister konstateras, som första steg resultera i en uppmaning att åtgärda bristen och som nästa steg, om inga åtgärder vidtagits, ett föreläggande. Resulterar inte heller detta i åtgärder kan nyttjanderättsförbud meddelas. Under år 2009 gjordes 52 uppmaningar avseende brist i skorsten, eldstad och dylikt samt 192 brister vad gäller tillträdes- och takskyddsanordningar. Förelägganden utdelas endast i två fall, vilka då omedelbart åtgärdades.

Kontrollerna planerades bli betydligt fler år 2010 eftersom utgångspunkten var att en nyanställning skulle ske. För de objekt som ska kontrolleras vart 4:e respektive vart 8:e år beräknades dessutom att komma ikapp den eftersläpning som finns sedan tidigare år. Skorstensfejarmästarens genomgång den 23 november av utförda kontroller hittills i år visar dock att antalet kommer att ligga på ungefär samma nivå som under 2009 eftersom rekryteringsprocessen inte genomförts i fas med planeringen av kontroller.

5 Ekonomi

5.1 Övergripande

Sotningsverksamhetens ekonomi de senaste tio åren framgår av följande tabell.

År	Intäkter	Kostnader				+/-
		Personal	Verksamhet	Övrigt	Summa	
2010-11-22	3 299	2 070	449	376	2 895	(404)
2009	3 445	2 295	581	444	3 320	125
2008	3 273	1 819	699	570	3 088	185
2007	3 463	2 094	613	338	3 045	418
2006	3 057	1 951	485	228	2 664	393
2005	2 966	1 966	587	189	2 742	224
2004	2 096	1 431	392	556	2 379	- 283
2003	1 898	1 230	389	148	1 767	131
2002	1 888	1 206	344	166	1 716	172
2001	1 760	1 095	335	147	1 577	183
2000	1 833	1 088	310	56	1 454	379
1999	1 748	1 068	360	214	1 642	106

Intäkterna utgörs huvudsakligen av sotningsavgifter och brandskyddskontroller inom ramen för de obligatoriska uppgifterna. Därutöver finns intäkter genom att sotarna rengör ventilationsanläggningar och att det finns ett samarbete med ett försäkringsbolag, det senare med en intäkt på cirka 40 tkr.

Åren 1999-2000 belastades inte sotningsverksamheten med några interna kostnader. Fr.o.m. 2001 påfördes en kostnad för ekonomiadministration med 79 tkr och som från 2008 ökat till 87 tkr. År 2006 påfördes 52 tkr för annan administration inom samhällsbyggnadsförvaltningen och som ökat till 176 tkr år 2008. Sammanlagt 287 tkr har belastat verksamheten år 2009. Beloppen återfinns i kolumnen "övrigt" i tabellen. År 2004 gjordes en nedskrivning av inventarier med 400 tkr, också i kolumn "övrigt". Överskotten i förhållande till budgeten har till största delen fonderas fr.o.m. bokslutet 2006. För åren 2006-2008 har på detta vis fonderats 810 tkr. Inga betydande investeringsbehov bedöms finnas.

Budget 2010 är balanserad med lika stora intäkter och kostnader, 3 641 tkr. Ett överskott på 404 tkr finns i november. För helåret 2010 beräknas dock detta ha minskat till en nivå motsvarande 2008 och 2009 eftersom decembermånaden har relativt låga intäkter.

5.2 Taxor

Sotningstaxan har under senare tid varit uppe för diskussion och beslut i räddningstjänstförbundets direktion åren 2008 och 2009. I december 2008 rapporterade räddningschefen att möten skulle äga rum med skorstensfejarmästarna i de tre kommunerna, varefter en taxa skulle föreslås direktionen. Revidering av taxan sker årligen per den 1 april.

Vid direktionens möte den 25 februari 2009 återupptogs taxefrågan. Efter diskussion om hur verksamheten bedrivs i de tre kommunerna (Olofström och Sölvesborg genom privat entreprenör, i Karlshamn som kommunal verksamhet) återremitterades ärendet. Taxan bygger på avtal från 2003 där taxan regleras genom sotningsindex från den 1 april varje år. Sotningsindex grundas på en del löneökning (80 %) och en del inflation (20 %).

Den 22 april 2009 beslutar direktionen att räkna upp taxan enligt sotningsindex med 3,14 procent i de tre kommunerna och att därefter sänka taxan i Karlshamn med 2 procent att gälla från den 1 juni 2009. Efter detta har inte sotningsverksamheten varit uppe för beslut i direktionen (t.o.m. mötet i september 2010).

Servicenämnden i Karlshamns kommun informerades om den nya taxan i juni 2009.

Då brandskyddskontroll utförs sker det mot en avgift. I det fall den utförs av den kommunalt anställda skorstensfejarmästaren i Karlshamn är det en momsbefriad verksamhet inom ramen för myndighetsutövning. Då den utförs genom entreprenör som är fallet i Olofström och Sölvesborg utgår däremot moms eftersom det inte finns något undantag för aktiebolag eller enskild firma. (SKL Cirkulär 2004:86).

Karlshamn den 24 november 2010

Nils Fredholm